

Research Paper

Exploring the Influential Factors in the Foundational Education Process of Architectural Design Activism

Mahsa Babapour : Faculty of Architecture and Urban Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Parisa Alimohammadi * : Faculty of Architecture and Urban Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Mehrdad Matin: Faculty of Architecture and Urban Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received: 2025/05/23 PP 37-48 Accepted: 2025/09/09

Abstract

The role and responsibilities of universities in society evolve in response to social, economic, and cultural needs and challenges. As educational and research institutions, universities are responsible for imparting knowledge and skills to students, playing a crucial role in preparing individuals to take effective roles in society. In this context, the field of architecture holds particular significance due to its direct impact on human living environments and the spatial quality of communities. Teaching activism in architectural design to students in this field goes beyond technical and design skills; it equips them with the ability to identify and analyze social and cultural issues in their surroundings and to propose innovative and practical solutions for improving existing conditions. This research aims to identify and categorize the influential factors in the foundational education of activism in architectural design by conducting a systematic review of the literature, thereby providing a suitable framework for enhancing the knowledge and skills of students. This qualitative study employs an inductive content analysis technique and utilizes ATLAS.ti software. Initially, relevant articles published in reputable scientific journals were extracted, followed by the identification of themes related to teaching activism in architectural design. The results of the study indicate that descriptive, content analysis, and survey methods have been the most commonly used approaches in this field of research. Additionally, significant challenges exist, including a lack of appropriate educational infrastructure, the imposition of individual ideologies by instructors, and the neglect of practical perspectives. Furthermore, all identified factors related to activism education in architecture (40 factors) can be categorized into four key components: individual factors, educational infrastructure, social phenomena and educational system.

Keywords: Architectural Design Education, Activism, Architectural Design Activism, Participatory Design, Factors Influencing Architectural Design.

Citation: Babapour, M., Alimohammadi., & Matin, M. (2025). **Exploring the Influential Factors in the Foundational Education Process of Architectural Design Activism.** *Journal of Sustainable Architecture and Environment*. 3(10), 37-48. <https://doi.org/10.25524/jsae.2025.1207502>

© The Author(s)

Publisher: Islamic Azad University of Shiraz

* **Corresponding author:** Parisa Alimohammadi, **Email:** Par.alimohammadi@iauctb.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Activism refers to the activities of individuals or groups aimed at creating social, economic, political, environmental, and cultural changes. This concept is closely related to social movements, resistance, advocacy, and protest (Eilert & Nappier Cherup, 2020). In this context, activism in design is defined as a conscious or unconscious act of design thinking, imagination, and action employed to bring about positive social, environmental, and economic changes (Fuad-Luke, 2009). Teaching activism as an innovative approach in the education of architects can enhance critical thinking and creativity among students (Dunne & Raby, 2013). This approach empowers students not only to accept existing conditions but also to challenge these situations and seek innovative solutions. The aim of this research is to identify and categorize the factors influencing activism in architectural design education. Based on this study and other related research, future curricula can be updated to familiarize students with these concepts while they engage in architectural design courses, enabling them to actively and effectively participate in addressing social and environmental issues. Given the current challenges and the increasing need for sustainable and socially-oriented approaches, it is essential to seriously incorporate this perspective into architectural education and professional programs. Thus far, the existing studies have not given adequate attention to identifying and scientifically categorizing the influential factors of activism in architectural design education. Each of the conducted studies has touched upon different aspects of this approach, yet none have systematically reviewed the topic or provided a comprehensive picture of its various dimensions. A systematic review allows researchers, educators, and students to follow a coherent summary of the studies conducted in this area and become acquainted with the challenges, shortcomings, and areas for improvement within this field. This research seeks to address the following questions: What are the factors influencing activism in the architectural design education process? What are the most commonly used research methods in this domain?

Methodology

This research is a qualitative study that employs an inductive content analysis technique and utilizes ATLAS.ti software. The study aims to examine research methods and identify influential factors in teaching activism in architectural design by conducting a thorough analysis of the existing resources in this field. This process includes a systematic review of articles, books, theses, and other relevant studies that have utilized diverse methods and perspectives to explore the topic. The methodology involved first gathering relevant sources, followed by a careful reading and evaluation of each source. In this evaluation, strengths, methodologies employed, and key findings were analyzed to achieve a comprehensive understanding of the research background and conventional methods. Various research approaches related to architectural design education and activism have been considered in this study. The selection of sources was conducted in a manner that reflects a diversity of methods and study areas. This includes qualitative and quantitative methods, content analysis of studies, and comparative examination of resources. One of the key stages of this process was the classification and categorization of the research methods used in the sources, which facilitated the identification of common trends and existing gaps in this area. These investigations were conducted to answer the research questions, including: What are the influential factors in teaching activism in architectural design? Have the employed methods been able to adequately address the research questions? What patterns and methodologies can be applied for the development of future research in this domain? Ultimately, this analysis can serve as a guide for selecting appropriate research methods and designing effective studies in this field.

Results and Discussion

The aim of this analysis is to assess some of the key metrics of the references, such as the number of articles published each year, the frequency of specific research methods used, and the focus on different domains in the research. This analysis can significantly assist in selecting appropriate research methods for future studies. Additionally, the volume of

references related to various aspects of the research will be examined. As shown, a large number of references are dedicated to topics related to architectural design education and architectural design. This review can help researchers choose appropriate research methods for future studies. Descriptive methods, content analysis, and surveys are the most commonly used methods in similar research. The main objective of this section is to identify the factors influencing activism in architectural design education from the perspectives of various researchers. Each researcher has focused on one or more specific factors, and the collective viewpoints of these researchers can be considered a valuable resource for future studies.

Conclusion

In this study, a significant number of sources from published articles, books, and theses, both domestic and international, were evaluated. The results indicate that, concerning the methods employed in the discourse of activism and architectural design education, descriptive methods, content analysis, surveys, historical analysis, and correlational methods have been the most commonly utilized approaches. There are considerable shortcomings in the field of activism in architectural design education. Based on the findings, challenges such as a lack of educational infrastructure, the imposition of individual ideologies, individualistic teaching methods, difficulties in transitioning from traditional to modern educational practices, and the neglect of practical viewpoints and methods have been identified as some of the primary obstacles and deficiencies in the realm of architectural activism. Following the systematic review, 140 articles from reputable journals were analyzed using content analysis techniques and ATLAS.ti software. From this analysis, 40 factors were identified as key elements influencing activism in architectural design, categorized into four main groups: individual factors, educational systems, educational infrastructure, and environmental phenomena. Identifying these factors can serve as a valuable tool for developing architectural design education programs with an activist perspective. The results of this research can significantly assist universities and educational institutions in updating and enhancing their curricula and teaching methodologies.

References

- Al Ajlouni, R., Andraos, A., & Tower, W. A. Revealing Architectural Design: Methods, Frameworks & Tools Philip D. Plowright. *discourse*, 22, 3.
- Arash, A. N., Mohsen, K., & Sirous, B. (2022). Social factors influencing the performance of architecture graduates. *Socio-Cultural Strategy*, 11(2), 529-559 [In Persian]
- Bieling, T. (2021). 6 DESIGN AND THE POLITICS OF THE EVERYDAY. *Design & Democracy: Activist Thoughts and Examples for Political Empowerment*, 73. [doi:https://doi.org/10.1515/9783035622836-009](https://doi.org/10.1515/9783035622836-009)
- Cammaerts, B. (2015). Social media and activism. *Journalism*, 1027-1034.
- Campana, A. (2011). Agents of possibility: Examining the intersections of art, education, and activism in communities. *Studies in Art Education*, 52(4), 278-291. [doi:https://doi.org/10.1080/00393541.2011.11518841](https://doi.org/10.1080/00393541.2011.11518841)
- ÇETİN, Ö. D., & ARYANA, B. (2015). An analysis of the influence of design activism and socially responsible design approaches on design education. *The value of design research*, 1-11.
- CHEN, Y. D. *ACTIVISM IN DESIGN*.
- Corazzo, J. (2019). Materialising the Studio. A systematic review of the role of the material space of the studio in Art, Design and Architecture Education. *The Design Journal*, 22(sup1), 1249-1265.
- Costa, A. L., Vaz, H., & Menezes, I. (2021). The Activist Craft: Learning Processes and Outcomes of Professional Activism. *Adult Education Quarterly*, 71(Harryman 2nd et al.), 211-231. [doi:10.1177/0741713620988255](https://doi.org/10.1177/0741713620988255)
- Crysler, C. G. (2015). The paradoxes of design activism: Expertise, scale and exchange. *Field—A Journal of Socially Engaged Art Criticism*, 77-124.
- Dasht-e-Gard. (2021). Building an architectural education model based on the role of interdisciplinary education. *Karafen Quarterly Scientific Journal*, 18(Special Issue 1), 95-112 [In Persian]
- Ehtezadi. (1996). (1996). The case method in architectural education. *Soffeh*, 6(4-3). [doi:https://doi.org/10.1001.1.1683870.1375.6.4.5.4](https://doi.org/10.1001.1.1683870.1375.6.4.5.4) [In Persian]
- Eilert, M., & Nappier Cherup, A. (2020). The activist company: Examining a company's pursuit of societal change through corporate activism using an institutional theoretical lens. *Journal of public policy & marketing*, 39(4), 461-476.
- etezadi. (1991). *Design Industries, Architecture Manufacturing A Model for Architectural*

- Design Two-Step Model Theory. *sofeh*, 1(2), 18-29 [In Persian]
- Fiorito, J., Padavic, I., & DeOrtentiis, P. S. (2015). Reconsidering union activism and its meaning. *British Journal of Industrial Relations*, 53(Harryman 2nd et al.), 556-579. doi:<https://doi.org/10.1111/bjir.12054>
- Fuad-Luke, A. (2009). *Design Activism: Beautiful Strangeness for a Sustainable World* (London; Sterling, VA: Earthscan).
- Fuad-Luke, A. (2013). *Design activism: beautiful strangeness for a sustainable world*: Routledge.
- Ghaempanah, M., Memarian, G., & Mohammadmoradi, A. (2024). Explaining social injustices in architectural education in Iran based on critical pedagogy theory . . *Arman Shahr Architecture and Urban Development*, 16(45), 147-160. doi:<https://doi.org/10.22034/aaud.2023.320221.2595> [In Persian]
- Gorji Mahlabani, Y. (Gorji Mahlabani). Sustainable architecture and its critique in the environmental domain . *Journal of Iranian Architecture & Urbanism (JIAU)*, 1(Gorji Mahlabani) <https://doi.org/10.30475/isau.2010.61928> [In Persian]
- Gorji Mahlabani, Y. (Gorji Mahlabani). Today's Architecture Education And The Future Concerns *Journal Of Technology Of Education* 4(Harryman 2nd Et Al.), 223-234 [In Persian]
- Haghighi, F. A., Fahimeh Sadat, Parasteh Ghambovani, Hassanpour Rudbarki, & Ma'aref Vand. (2023). Investigating the impact of facilitation techniques on student participation in the learning process. *Quarterly Journal of Excellence in Education and Training*, 1(2), 46-72. doi:<https://doi.org/20.1001.1.2821269.1401.1.2.3.6>[In Persian]
- Harryman 2nd, D., Mack, L. A., Wang, K. Y., Jackins, S., Richardson, M. L., & Matsen 3rd, F. (1991). Repairs of the rotator cuff. Correlation of functional results with integrity of the cuff. *JBJS*, 73(7), 982-989. doi:[10.2106/00004623-199107000-00015](https://doi.org/10.2106/00004623-199107000-00015)
- Hashempour, A., Ahmadi, M., & Nadimi, F. . (2019). The application of emotional intelligence in architectural design education: An inquiry into the requirements of the architecture discipline in terms of emotional skills. *Educational Technology*, 13(Harryman 2nd et al.).doi:<https://doi.org/10.22061/jte.2018.3574.1902>[In Persian]
- Hodson, D. (2014). Becoming part of the solution: Learning about activism, learning through activism, learning from activism. *Activist science and technology education*, 67-98.
- Hosseini, Sadat, Falamaki, Mansour, M., & hojat. (2019). The role of creative thinking and learning styles in architectural design education. *Scientific Journal of Architectural Thought*, 3(5), 125-140(115 pages).doi:<https://doi.org/10.30479/at.2019.10249.1133>[In Persian]
- Julier, G. (2011). Political economies of design activism and the public sector. *Nordes*(4).
- Julier, G. (2015). From Design Culture to Design Activism. *Design and Culture*, 5(2), 215-236. doi:[10.2752/175470813x13638640370814](https://doi.org/10.2752/175470813x13638640370814)
- Karšli, U. T., & Özker, S. (2014). The contributions of workshops on formal interior architecture education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152, 47-52. doi:<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.09.152>
- Kaun, A., & Uldam, J. (2018). Digital activism: After the hype. *New media & society*, 20(6), 2099-2106.
- Khakzand, M., Mozafar, F., Feyzi, M., & Azimi, M. (2009). Visual comparison and its role in creative architectural design education. *Educational Technology*, 4(Gorji Mahlabani), 63-72. doi:<https://doi.org/10.22061/tej.2009.1343>[In Persian]
- Kimbell, L. (2011). Rethinking design thinking: Part I. *Design and Culture*, 3(Harryman 2nd et al.), 285-306. doi:<https://doi.org/10.2752/175470811X13071166525216>
- La Fortuna, L. (2015). Italian design and democracy. *JOMEC Journal*(8). doi:<http://dx.doi.org/10.18573/j.2015.10031>
- Markussen, T. (2020). Politics of design activism: From impure politics to parapolitics *Design and Political Dissent* (pp. 171-183): Routledge.
- Nazir, H., & Abro, S. *Technological Skills Implications: Identification of the Gap Between Architectural Education Curricula and Practices in Architecture Firms in Pakistan*.
- Nejad, E. M. J. M., & Mahdavi, E. M. J. (2005). Teaching architectural criticism. *beaux arts*, 23(23) [In Persian]
- Norooz Barazjani, N. (2009). The relationship between questioning and architectural education. . *Honarsoo*, 1(Gorji Mahlabani), 52-59 [In Persian]
- Shelley, C. (2017). Springer.
- Shelley, C., & Shelley, C. (2017). *Activism. Design and Society: Social Issues in Technological Design*, 125-137.
- Song, D., & Lou, Y. (2016). *Design Activism*.

- Subasinghe, C. (2024). Tales on Soles: driving design via Design Activism. *Teaching in Higher Education*, 29(Gorji Mahlabani), 53-74.
- Svirsky, M. (Gorji Mahlabani). Defining activism. *Deleuze Studies*, 4(supplement), 163-182.
- Taghizadeh, Mohammad, & Aminzadeh. (2002). The impact of research bottlenecks on architecture and urban planning education. *Iranian Engineering Education Quarterly Journal*, 4(14), 47-75[In Persian]
- Thorpe, A. (2012). *Architecture & design versus consumerism: How design activism confronts growth*: Routledge.
- Torabi, H., Labibzadeh, R., & Zabihi, H. (2023). Explaining the model of architecture education based on the position of humans. *Urban Planning and Architecture*
[In Persian]

فصلنامه معماری و محیط پایدار

دوره ۳، شماره ۱۰، تابستان ۱۴۰۴
https://sanad.iau.ir/journal/jsac
شاپا الکترونیکی: ۰۸۹۲-۲۹۸۱

مقاله پژوهشی

تبیین عوامل تأثیرگذار در فرایند آموزش پایه‌ای کنشگری طراحی معماری

مهسا باباپور: دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
پریسا علی محمدی^۱: دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
مهرداد متین: دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۰۲ صص ۳۷-۴۸ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۱۸

چکیده

نقش و مسئولیت‌های دانشگاه‌ها در جامعه به تناسب نیازها و چالش‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی تغییر می‌کند. دانشگاه‌ها به‌عنوان نهادهای آموزشی و پژوهشی، مسئولیت انتقال دانش و مهارت به دانشجویان و نقش کلیدی در تربیت افراد برای ایفای نقش‌های مؤثر در جامعه را دارند. در این راستا، رشته معماری باتوجه به تأثیر مستقیم آن بر محیط‌های زندگی انسان‌ها و کیفیت فضایی جوامع، از اهمیتی ویژه برخوردار است. آموزش کنشگری طراحی معماری به دانشجویان این رشته، فراتر از مهارت‌های فنی و طراحی، به آن‌ها توانایی شناسایی و تحلیل مسائل اجتماعی و فرهنگی پیرامون و نیز ارائه راه‌حل‌های نوآورانه و عملی برای بهبود وضعیت موجود را می‌آموزد. پژوهش حاضر با هدف شناسایی و دسته‌بندی فاکتورهای تأثیرگذار در آموزش پایه‌ای کنشگری طراحی معماری از مرور نظام مند ادبیات استفاده کرده است تا بتوان به‌واسطه آن‌ها زمینه‌ای مناسب برای ارتقای سطح دانش و مهارت دانشجویان فراهم کند. این پژوهش که یک مطالعه کیفی بوده که در آن از تکنیک تحلیل محتوای کیفی به شیوه استقرایی و نرم‌افزار اطلس تی‌آی بهره گرفته شد. ابتدا مقالات مرتبط که در ژورنال‌های معتبر علمی چاپ رسیده بود استخراج و سپس به شناسایی مضامین مرتبط با آموزش کنشگری در طراحی معماری پرداخته شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که روش‌های توصیفی، تحلیل محتوا و پیمایشی به ترتیب پرکاربردترین روش‌ها در این مطالعات بوده‌اند. همچنین، چالش‌های مهمی در این زمینه وجود دارد که از جمله می‌توان به کمبود زیرساخت‌های آموزشی مناسب، تحمیل اندیشه فردی از سوی اساتید، و نادیده گرفتن دیدگاه‌های عملی اشاره کرد. همچنین تمامی عوامل شناسایی شده در زمینه آموزش کنشگری در معماری (۴۰ فاکتور) را می‌توان در چهار عامل کلیدی دسته‌بندی نمود که عبارتند از «عوامل فردی»، «زیرساخت آموزشی»، «پدیده‌های اجتماعی» و «سیستم آموزشی».

واژه‌های کلیدی: آموزش طراحی معماری، کنشگری، کنشگری طراحی معماری، طراحی مشارکتی، عوامل مؤثر در طراحی کنشگری معماری.

استناد: باباپور، مهسا؛ علی محمدی، پریسا و متین، مهرداد (۱۴۰۴). تبیین عوامل تأثیرگذار در فرایند آموزش پایه‌ای کنشگری

طراحی معماری. فصلنامه معماری و محیط پایدار، ۳(۱۰)، ۳۷-۴۸. <https://doi.org/10.25524/jsac.2025.1207502>

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز

© نویسندگان

^۱ نویسنده مسئول: پریسا علی محمدی، پست الکترونیکی: Par.alimohammadi@iauctb.ac.ir

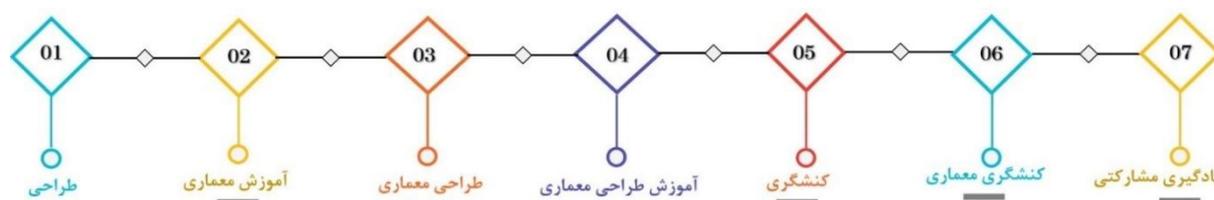
مقدمه

کنشگری یعنی فعالیت فرد یا گروهی برای ایجاد تغییرات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، زیست محیطی و فرهنگی. این مفهوم با جنبش اجتماعی، مقاومت، حمایت و اعتراض ارتباط نزدیکی دارد (Eilert & Nappier Cherup, 2020). در این راستا، کنشگری در طراحی، به عنوان تفکر طراحی، تخیل و عمل آگاهانه یا ناآگاهانه‌ای که به منظور ایجاد تغییرات مثبت اجتماعی، محیطی و اقتصادی به کار گرفته می‌شود، تعریف می‌گردد (Fuad-Luke, 2009). آموزش کنشگری به عنوان یک رویکرد نوین در تربیت معماران، می‌تواند به تقویت تفکر انتقادی و خلاقیت در دانشجویان کمک کند (Dunne & Raby, 2013). این رویکرد به دانشجویان این امکان را می‌دهد که تنها به وضعیت‌های موجود رضایت ندهند، بلکه در پی به چالش کشیدن این وضعیت‌ها و یافتن راه‌حل‌های نوآورانه باشند. هدف تحقیق حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر کنشگری در آموزش طراحی معماری و دسته بندی آن می‌باشد. می‌توان در آینده بر اساس این پژوهش و سایر پژوهش‌های مرتبط، دروس مربوط به آموزش طراحی را به گونه‌ای به‌روزرسانی نمود که دانشجویان بتوانند در حین گذراندن دروس مربوط به طراحی معماری، با این مفاهیم آشنا شوند و در آن‌ها را در طرح‌های خود به کار گیرند تا بتوانند به‌طور فعال و مؤثر در حل مسائل اجتماعی و محیطی شرکت کنند. با توجه به چالش‌های کنونی و نیاز روزافزون به رویکردهای پایدار و اجتماعی، لازم است که این رویکرد به‌طور جدی در برنامه‌های آموزشی و حرفه‌ای معماری گنجانده شود. بنابراین، با بررسی‌های صورت گرفته تاکنون، به شناسایی عوامل تاثیرگذار کنشگری در آموزش طراحی معماری و دسته بندی علمی آنها توجه ویژه‌ای نشده است. پژوهش‌های انجام شده، هر یک از جنبه‌های مختلف به بررسی این رویکرد اشاره داشته و هیچ یک به‌طور نظاممند به مرور این موضوع نپرداختند و تصویر روشنی از ابعاد مختلف این موضوع به صورت کامل ارائه نداده‌اند. یک مرور نظاممند این امکان را فراهم می‌آورد که پژوهشگران و اساتید و دانشجویان، بتوانند خلاصه‌ای منسجم از مطالعات انجام شده در این حوزه را دنبال کرده و با چالش‌ها، کاستی‌ها و زمینه‌های بهبود در این حوزه آشنا شوند. این پژوهش در صدد پاسخگویی به این پرسش‌ها است فاکتورها (عوامل) مؤثر بر کنشگری در فرایند آموزش طراحی معماری کدامند؟. پر کاربردترین شیوه‌های تحقیق در این حوزه چیست؟

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

دامنه تحقیق

در این بخش به بررسی منابع موجود در حوزه‌های مرتبط با موضوع تحقیق پرداخته شده است به منظور سهولت کار، دامنه تحقیقات شامل بخش‌های نشان داده شده در شکل ۱ خواهند بود.

شکل ۱. دامنه تحقیق (ترسیم: نگارندگان)

طراحی

نخستین موضوعی که در هنگام تفکر به علم معماری به یاد انسان می‌آید قدرت و نقش برجسته طراحی در علم معماری است طراحی در واقع بیان تفکر معماری به زبان طرح است و حد واصل بین زیبایی شناسی ذهنی معمار و آنچه به عنوان یک طراحی در آینده ساخته می‌شود است. در این تحقیق به طراحی معماری و آموزش طراحی معماری پرداخته شده تا عوامل تاثیرگذار بر آنها شناسایی شوند. یکی از موضوعات مؤثر بر تفکر طراحی تاثیر فرهنگ یک مرز و بوم بر تفکر طراح می‌باشد. کیمبل به موضوع بازاندیشی تفکر طراحی با نگاه ویژه‌ای به بررسی ریشه‌های تفکر طراحی و فرهنگ پرداخت. توسط روش تحقیق کیفی و استفاده از یک شیوه تحلیل محتوا به این نتیجه رسید که توجه به روش‌های موجود توسط طراحان می‌تواند برای بازنگری مفید واقع شود (Kimbell, 2011). لافورتونا با نگاهی عمیق تر به مسئله فرهنگ و جامعه از دیدگاه سیاسی-اجتماعی، به موضوع طراحی با نگاه ویژه‌ای بر طراحی و دموکراسی پرداخت. وی با استفاده از یک روش تاریخی و توصیفی به بررسی ادبیات موضوعی در این زمینه پرداخت. دریافت که هرچند طراحی به نوعی هنر در نظر گرفته می‌شود اما از دیدگاهی دیگر می‌توان از آن به عنوان یک علم، یک گفتمان زیباشناختی و یا یک فلسفه زندگی نام برد (La Fortuna, 2015). بنابراین، تاثیر فرهنگ و درک الگوی فرهنگی و الگوی سیاسی حاکم بر جامعه را می‌توان به عنوان دو عامل اصلی تاثیرگذار بر موضوع کنشگری طراحی معماری در نظر گرفت.

طراحی معماری

مبحث مورد توجه در این پژوهش، موضوع طراحی معماری است که عبارت است از یک فرایند خلاقانه و فنی شامل استفاده از عناصر طبیعی و سازماندهی فضاها با بهره‌گیری از ذوق هنری طراح در راستای ساخت فضاهای زندگی با کاربری‌های متنوع. پایه‌ای‌ترین فاکتور در طراحی معماری جایگاه علایق شخصی طراح در فرایند طراحی است. اعتضادی با بهره‌گیری از روش کیفی و شیوه تحلیل محتوا نشان داد طراحی معماری و تولید اثر معمارانه ارتباط مستقیمی با خلاقیت و دید هنری والا که در زمره علایق شخصی طراح هستند، دارد (اعتضادی، ۱۳۷۴) در پژوهشی دیگر با هدف تبیین روش‌های موثر در بکارگیری تکنولوژی در فرایند طراحی به این نتیجه رسیدند که اگر نرم افزارها با تمرکز به خلاقیت افراد تولید شوند قدرت مانور بیشتری به طراح برای شکل‌گیری افکارش خواهند داد (فرهنگ و همکاران، ۱۳۸۸). تام بیلینگ در موضوع طراحی و سیاست‌های روزمره با نگاه ویژه‌ای به بررسی طراحی و دموکراسی پرداخت. دریافت که دموکراسی و طراحی با یکدیگر عجین شده‌اند و به سختی می‌توان آنها را جدا کرد. طراحی از طریق استفاده از مصنوعات در قالب محصولات، خدمات و مداخلات، با ایجاد انگیزه و تأثیرگذاری بر رفتارهای مختلف اجتماعی و توزیع نقش، نقش مهمی در جامعه ایفا می‌کند (Bieling, 2021). تانری و دوگان در پژوهشی با عنوان چگونه یاد بگیریم در طراحی خلاق باشیم به روش کمی و کیفی و شیوه توصیفی و تحلیل محتوا به این نتیجه نایل آمدند که دیدگاه حل مسئله از طراحی رایج‌ترین توصیف است و دانشجویان فکر می‌کنند طراحی یک حل مسئله ساده نیست و بیشتر به هنر و خلاقیت مربوط می‌شود.

مروری بر مجموعه پژوهش‌های فوق به محقق نشان می‌دهد که عواملی همچون جایگاه علایق شخصی طراح، بکارگیری تکنولوژی و عوامل اجتماعی (جایگاه‌ها و نقش‌های افراد) و حل مسئله از جمله مهمترین عواملی هستند که می‌بایست در کنشگری معماری لحاظ شوند.

آموزش معماری

آموزش معماری به عنوان سنگ بنای پرورش معماران نسل‌های آینده، امروزه راه تکرر در پیش گرفته و از پذیرش قالب‌های تئوریک گریزان است. مسئله پر کردن شکاف‌های تخصصی بین معماران و جامعه دانشگاهی و جامعه حرفه‌ای خود یکی از موضوعات مورد مطالعه در آموزش معماری می‌باشد. اعتضادی با نگاهی به ایجاد خلاقیت در دانشجویان به منظور پرورش خلاقیت، ایجاد هماهنگی و پر کردن چنین شکاف‌های تخصصی، بیان می‌دارد با توجه به افزایش روزافزون گرایش‌های تخصصی در رشته معماری و عدم وجود روش هماهنگ، شکاف بین تخصص‌های مختلف آن روز به روز بیشتر شده که این نکته را به عنوان یک نقطه ضعف برای آموزش معماری در نظر گرفت (اعتضادی، ۱۳۶۹). یوسف به بررسی شرایط توسعه روشها، ابزار، یا ساختارهای آینده آموزش معماری در ایران پرداخت. نتایج بدست آمده از تحقیق نشان می‌دهد دو عامل علم و تکنولوژی و نوآوری و تغییر در طراحی معماری و پرورش خلاقیت نگاه ویژه‌ای دارد (یوسف، ۱۳۸۸). محققان فضاهای آموزشی و بالادستی سهم کارگاه‌های آموزشی را مورد بررسی قرار داده در همین راستا کارشلی و آزکر نشان دادند سهم کارگاه‌های آموزشی در آموزش به عنوان یک ابزار یادگیری غیررسمی انکارناپذیر است (Karslı & Özker, 2014). پژوهشگران در آموزش نقد معماری، به ایجاد حس تجربه‌پذیری و تحریک توانایی دانشجویان با آموزش مفاهیم رسانه‌ای مرتبط دانسته که با در نظر گرفتن معماری به مثابه یک موضوع ارتباطی میان معمار و مخاطب میتوان بدان دست یافت (نژاد و مهدوی، ۱۳۸۳) نکته مهم دیگر در پژوهش بنیادی و توسعه‌ای حسن و همکاران با تبیین مدل آموزش معماری مبتنی بر جایگاه انسان مشخص خواهد شد که سه مؤلفه مهارت، دانش و حکمت را در مدل‌های آموزشی معماری به صورت توأمان باید در نظر گرفت (ترابی و همکاران، ۱۴۰۲).

از بررسی مقالات در بخش آموزش معماری می‌توان نتیجه گرفت عدم وجود روش هماهنگ، راهبردهای شناختی طراحان، طراحی مسئله محور و ایجاد حس تجربه‌پذیری، علم و تکنولوژی و نوآوری، فضاهای آموزشی، سهم کارگاه‌های آموزشی، مهارت، دانش و حکمت از جمله مهمترین عواملی هستند که به منظور بررسی کنشگری در آموزش معماری می‌بایست در نظر گرفته شوند.

آموزش طراحی معماری

آموزش طراحی معماری باعث پرورش خلاقیت و ایجاد اعتمادبه‌نفس و شکل‌گیری تفکر طراحی در دانشجویان درس طراحی معماری می‌شود که از روش‌های آموزش، فنون تدریس، محیط آموزشی، ابزار آموزشی، روان‌شناسی تربیتی، مهارت‌های اجتماعی، سنجش و ارزیابی تشکیل شده در ادامه به توضیح گسترده در خصوص این موضوع پرداخته می‌شود.

محققان در قیاس بصری و جایگاه آن در آموزش خلاق طراحی معماری، به روش کیفی و شیوه تحلیل محتوا به این نتیجه رسیدند دانشجوی هر میزان آگاهی‌های بصری بیشتری داشته باشد بهتر خواهد توانست از مرحله قیاسهای بصری در فرایند طراحی، عبور و به ارائه طرحی خلاق در مرحله الهام نایل آید (زند و همکاران، ۱۳۸۷). در یک پژوهش با هدف بررسی نقش تفکر خلاق و سبک‌های یادگیری در آموزش

طراحی معماری، محققان دریافتند سبک‌های یادگیری بین دانشجویان معماری متفاوت هست و میزان خلاقیت و تفکر خلاق هم بر اساس این سبک‌ها متفاوت است (حسینی، ۱۳۹۷).

پژوهشگران به دنبال فهم دلایل عدم موفقیت آموزش حرفه‌ای بودند و به مسائل اجتماعی توجه می‌کردند. آنها در بررسی به این نکته پی بردند که نبود مهارت‌های لازم در دانشجویان، تأثیر منفی بر آموزش طراحی دارد و این مسأله تفاوت‌های زیادی بین دانشکده‌های معماری و بازار حرفه ای به وجود آورده است (نجاتی و همکاران، ۱۳۹۹). حقیقی و همکارانش در تحقیقی به بررسی تأثیر تکنیک‌های تسهیل‌گری بر مشارکت دانشجویان پرداختند و به این نتیجه رسیدند این تکنیک‌ها می‌توانند اعتماد به نفس، خلاقیت و مهارت‌های اجتماعی دانشجویان را افزایش دهند (حقیقی و همکاران، ۱۴۰۲). قائم‌پناه و همکارانش در تحقیقی درباره بی‌عدالتی‌های اجتماعی در آموزش معماری ایران به بررسی بی‌عدالتی‌ها در پذیرش، فرآیند آموزش و محتوای آموزشی پرداختند و بیان کردند برخی مسائل انتقادی معماری، با وجود تفاوت‌های فرهنگی، در آموزش معماری ایران قابل طرح هستند (قائم‌پناه، ۱۴۰۲).

تقی‌زاده و همکارش در تحقیق تأثیر تنگناهای پژوهشی بر آموزش معماری طی ادبیاتی مروری توصیه‌ای مبنی بر تبدیل گروه‌های آموزشی و پژوهشی برای رفع تنگناها و کاربردی‌تر شدن آموزش‌ها ارائه نمودند (تقی‌زاده و امین‌زاده، ۱۳۸۰). کارازو نیز در مروری سیستماتیک بر نقش فضای استودیو در آموزش هنر، طراحی و معماری با هدف غنی‌سازی درک از یادگیری در هنر، طراحی و معماری به طور خاص به بررسی سهم فضای مادی استودیو در فرآیندهای آموزشی پرداخته و ایده یادگیری مشارکتی را گسترش داده و بیان میدارد، چگونه استودیو خود بخشی از فرایند یادگیری مشترک است (Corazzo, 2019). سوباسینگ نیز با این باور که استودیو محل پرورش کنجکاوی و شگفتی است و اخیراً به فضایی محدود برای نوآوری تبدیل شده است. کمبود زیرساخت‌های آموزشی را باعث ایجاد نگرش تا حدی غیرشخصی به یادگیری استودیویی میداند (Subasinghe, 2024). در سال‌های اخیر نیز در پژوهش‌ها بر ساخت مدل آموزش معماری بر اساس نقش میان‌رشته‌ای در آموزش نشان می‌دهد مطالعات میان رشته‌ای در معماری می‌تواند با پیوند دادن نیازهای جامعه، پژوهش و آموزش، گنجاندن حوزه‌های مختلف دانش در محتوای برنامه درسی و دستیابی و ایجاد بین رشته‌ای دانشی که موضوع روز است به طراحی متفاوت مدل‌های آموزشی با محوریت بین رشته‌ای کمک نماید (دشت‌گرد و همکاران، ۱۴۰۰).

مهلبنانی در تحقیق به بررسی آینده طراحی معماری پرداخت و دریافت که باید آینده‌نگری به طور رسمی در تمام مراحل حرفه و آموزش معماری مورد توجه قرار بگیرد (گرچی، ۱۳۸۸). در همین سال، بررسی‌هایی درباره هوش عاطفی دانشجویان انجام شد که نشان داد این عامل می‌تواند نقش مهمی در موفقیت دانشجویان معماری داشته باشد (هاشم‌پور و همکاران، ۱۳۹۷).

از بررسی مقالات در بخش آموزش طراحی معماری می‌توان نتیجه گرفت استدلال و ابداع، آگاهی بصری، سبک‌های یادگیری، مهارت‌های اجتماعی، تکنیک‌های تسهیل‌گری، درک پدیده‌های فرهنگی، نقش فضای استودیو، زیر ساخت‌های آموزشی، تنگناهای پژوهشی، مطالعات میان رشته‌ای و آینده‌نگری از جمله مهمترین عواملی هستند که به منظور بررسی کنشگری در آموزش طراحی معماری می‌بایست در نظر گرفته شوند.

کنشگری

در این بخش، نخست به بررسی مفهوم کنشگری پرداخته و در ادامه به بررسی مهم‌ترین منابع کنشگری در ارتباط با موضوع تحقیق بررسی می‌شوند. کنشگری یا اکتیویسم به فعالیت‌های مختلف در عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، محیط زیستی گفته می‌شود که باهدف ایجاد تعادل (و یا حتی جلوگیری از تغییر) در زمان مواجهه با تغییرات و یا شرایط خارجی و باهدف میل بهبود در جامعه شکل می‌گیرد. کنشگری می‌تواند فردی یا گروهی سازمان یافته یا غیر سازمان یافته باشد. این اصطلاح با مفاهیم جنبش اجتماعی، مقاومت، حمایت و اعتراض ارتباطی نزدیک دارد (Kaun & Uldam, 2018).

کنشگری به عنوان یک روش جدید یادگیری در حوزه مسائل اجتماعی مطرح شده. اما نکته مهم، پرسش از چرایی و چیستی کنشگری به عنوان اولین گام در آموزش است. نتایج یک تحقیق نشان می‌دهد که پرسشگری امکان به کمال رسیدن هر چیزی که انسان با آن مواجه است را فراهم می‌کند، به شرطی که پرسش نقطه شروع باشد (برازجانی، ۱۳۸۷). هادسون در پژوهشی با عنوان یادگیری در مورد کنشگری، نشان داد که یادگیری در مورد کنش سیاسی اجتماعی به معنای اقدام و ارزیابی جنبه‌ها و فعالیت‌های مختلف آن است. بنابراین، یادگیری در این زمینه‌ها (موضوعات مهم اجتماعی-علمی) با تمرکز بر علم و فناوری و شناخت زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، به توسعه دانش علمی و درک بهتر از مسائل کمک می‌کند (Hodson, 2014). ممکن است کنشگری به نوعی اعتراض تعبیر شود، اما اسویرسکی در مطالعه‌اش نشان داد که کنشگری را می‌توان به عنوان یک فرآیند بی‌پایان در نظر گرفت که به نقش اقدام پژوهی در مسائل اجتماعی آینده تاکید می‌کند (Svirsky, 2010). از نظر نوع‌شناسی کنشگری حرفه‌ای و تأثیرات آن در جامعه و آموزش و پرورش، می‌توان کنشگری‌ها را به دسته‌های جمعی، فردی، تخصصی و رادیکال تقسیم کرد که هر کدام می‌توانند به طور مستقیم بر عدالت اجتماعی تأثیر بگذارند اما از یک

دیدگاه دیگر، به‌ویژه وقتی از نگاه هنری بررسی شود، کنشگری به‌عنوان یک توانایی هنر برای نشان دادن اعتراضات سیاسی و اجتماعی تعبیر می‌شود (Al Ajlouni, Andraos, & Tower). کامپانا به بررسی آموزش هنر با رویکردی که نقاط تلاقی هنر، آموزش و کنشگری را بررسی کند پرداخته و نتیجه می‌گیرد که هنر و آموزش ابزاری برای عدالت اجتماعی و فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی هستند (Campana, 2011). همچنین، در پژوهش‌های مربوط به رسانه‌های اجتماعی و کنشگری، شبکه‌ها و شیوه‌های ارتباطی به‌طور فزاینده‌ای به‌عنوان موضوعاتی مورد مناقشه مطرح می‌شوند که به آزادی‌های دیجیتال و دستور کار قانونی مربوط می‌شوند (Cammaerts, 2015). یکی از چالش‌های اصلی در کنشگری، درک متفاوت از یافته‌های اجتماعی است. محققان با روش‌های کیفی به این نتیجه رسیده‌اند که هم‌سازگاری و هم‌اختلاف در گزارش‌های کنشگری و رفتارهای مشارکتی، برداشت‌های مختلفی از سطوح کنشگری ایجاد می‌کند. به همین خاطر، درستی ادراکات از شرایط یک رویداد اجتماعی از عوامل کلیدی در مبحث کنشگری محسوب می‌شود (Fiorito, Padavic, & DeOrtentiis, 2015). از بررسی مقالات در بخش کنشگری می‌توان نتیجه گرفت پرسشگری، درک مسایل اقتصادی-فرهنگی و درک پدیده‌ای اجتماعی از جمله مهمترین عواملی هستند که به منظور بررسی کنشگری در آموزش طراحی معماری می‌بایست در نظر گرفته شوند.

کنشگری طراحی

کنشگری طراحی چیست؟ فؤاد لوک کنش‌گرایی طراحی را به‌عنوان تفکر و عمل آگاهانه یا ناآگاهانه برای ایجاد تغییرات مثبت اجتماعی، اقتصادی و محیطی تعریف کرده است. او در کتابش به بررسی کنشگری طراحی از منظر تاریخی و فرهنگی می‌پردازد و بیان می‌کند که طراحی نقش کلیدی در تحقق زندگی ما دارد. آنچه قبلاً طراحی شده، تأثیر زیادی بر زندگی ما و آینده‌مان دارد و طراحی، سرمایه‌های طبیعی و انسانی را به شکل جدیدی تبدیل می‌کند. طراحی به تکامل سرمایه انسانی و تعریف سرمایه اجتماعی ما کمک می‌کند و این سرمایه‌ها را به زبان‌های مادی و نمادین تبدیل می‌کند (Fuad-Luke, 2013). سؤالی که اینجا مطرح می‌شود اینست که طراحی خوب یعنی چه، جایگاه کنشگری کجاست و چطور باید سنجیده شود؟ طراحی خوب شامل طرح‌هایی می‌شود که در یک قرارداد اجتماعی قانون‌گذاری می‌کنند بعضی از طرح‌ها به‌خاطر کنشگری اجتماعی‌شان خاص می‌شوند. هدفشان ایجاد تغییرات ملموس در جامعه است. کنشگری در طراحی معمولاً به دنبال عدالت اجتماعی است، یعنی جامعه‌ای که همه از حقتشان بهره‌مند هستند این موضوع با مطالعه اخلاق، فلسفه، علوم اجتماعی و معرفت‌شناسی که می‌توانند مستقیماً روی طراحی تأثیر بگذارند، محقق می‌شود (Shelley & Shelley, 2017). چگونه می‌توان کنشگری در طراحی را ارزیابی کرد؟ به بیان دیگر، معیار سنجش کنشگری در طراحی چیست؟ برای پاسخ به این سوال، کریسلر به موضوع پارادوکس‌های کنشگری طراحی، مقیاس و تبادل پرداخته است از طریق ادبیات مروری و روش‌های پیمایشی و توصیفی بیان می‌کند مقیاس می‌تواند به عنوان یک چهارچوب بیان‌نشده برای کنشگری طراحی عمل کند (Cryslar, 2015). موضوع اصلی در مورد طراحی، ارتباط آن با رویکردهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی تأثیرگذار است که می‌تواند مرز طراحی و کنشگری را مشخص کند. چنین و آریانا با ارائه تحقیقی به تأثیر فعالیت‌های طراحی با رویکرد اجتماعی مسئولانه پرداختند. آنها به این نتیجه رسیدند کنشگری و رویکردهای طراحی مسئولیت‌پذیر در آموزش طراحی ضروری و اجتناب‌ناپذیر است (ÇETİN & ARYANA, 2015) تروپ در مقاله‌ای تحت عنوان معماری و طراحی در مقابل مصرف‌گرایی نشان داد در مواجهه با بحران‌های اقتصادی و اجتماعی، طراحان و معماران باید اصول طراحی مدرن را زیر سؤال ببرند و تغییرشان بدهند. برای زنده ماندن در دنیای تولید انبوه و مصرف، نیاز به یک انقلاب در طراحی داریم (Thorpe, 2012) شلی به موضوع طراحی و اجتماع با رویکرد تکنولوژیک و مسائل اجتماعی با روش کیفی و پیمایشی پرداخت. دریافت کنشگری به دسته‌های مختلف مثل چریکی، انسان‌دوستانه و کارآفرین اجتماعی تقسیم می‌شود و هر دسته نگرش خاص خودش را دارد و مشخص می‌کند چطور می‌شود به گروه‌های اجتماعی آسیب‌پذیر کمک کرد (Shelley, 2017) چگونه می‌توان عناصر جنبش‌های اجتماعی را در طراحی ادغام کرد؟ چن با استفاده از تحلیل محتوا، به فقدان برابری و ارتباطات شخصی طراحان پرداخت. وی دریافت کنشگران در طراحی سعی دارند تا تقاطع بین مسائل اجتماعی و طراحی را درک کنند و فرصت‌هایی برای تکامل تفکر طراحی فراهم آورند (CHEN). سانگ و لو کنشگری طراحی را به عنوان رویکردی در طراحی با نوآوری اجتماعی بررسی کردند و روش طراحی اقدام پژوهشی برای ادغام آن با رویدادهای سیاسی و اجتماعی را پیشنهاد کردند (Song & Lou, 2016) توماس مارکوسن به سیاست کنشگری طراحی و چگونگی استفاده از شیوه‌های کنشگران برای اعتراض به مسائل اجتماعی و سیاسی اشاره کرد و نتیجه گرفت که کنشگری طراحی با تضادها و پارادوکس‌ها گره خورده است (Markussen, 2020) جولیر به تأثیر جنبش‌های سیاسی بر اقتصاد سیاسی و طراحی پرداخت و دریافت که این جنبش‌ها نقشی فعال در اقتصاد دارند (Julier, 2011) به کنشگری طراحی به عنوان یک جنبش نوظهور در پاسخ به بحران‌های نئولیبرالیسم پرداخته شد (Julier, 2015).

مروری بر منابع موجود در مبحث کنشگری طراحی نشان می‌دهد که از دیدگاه محققان و منتقدان این بخش عواملی متنوعی همچون وجود و عملکرد گروه‌های فعال طراحی در حال ایجاد فرآیندها و چارچوب‌هایی چالش برانگیز، وجود عدالت اجتماعی، بحران‌های اقتصادی و اجتماعی، تحلیل انتقادی، عناصر جنبش‌های اجتماعی، انعطاف‌پذیری نظام حاکم، روش‌های تحقیقات طراحی و نظریه انتقادی، نئولیبرالیسم رقابت

آزاد حداکثری بدون دخالت دولتها، شرایط زندگی در جوامع محروم و پایداری اقتصادی بر کنشگری طراحی تاثیر می گذارند.

طراحی مشارکتی

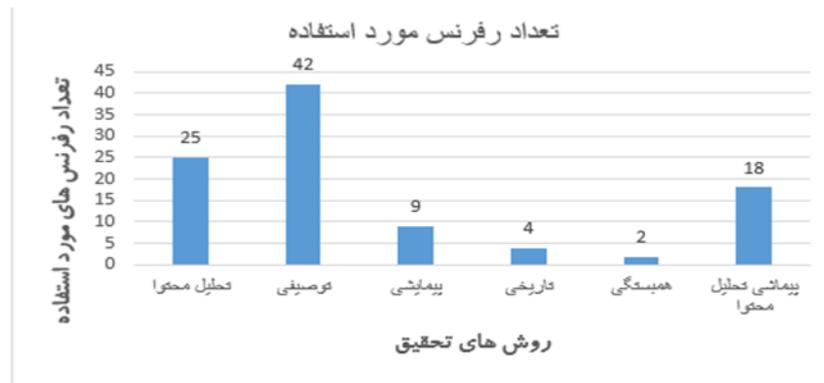
طراحی مشارکتی از عوامل مهم کنشگری آموزش معماری است. مدرسان و متخصصان می توانند با استفاده از مفهوم طراحی مشارکتی و یادگیری مشارکتی و مداخلات حرفه‌ای، تحولاتی را به سوی آرمان شهر رقم بزنند (Costa, Vaz, & Menezes, 2021). یکی از مهم ترین عوامل موجود در زمینه طراحی مشارکتی، موضوع معماری گروهی به عنوان حلقه مفقوده در آموزش طراحی معماری است. در این بر اساس یافته ها طراح برای رسیدن به یک مدل کارآمد با تلفیق چندین الگو، کار را از برنامه ریزی آغاز و با تصمیم گیری، سازماندهی و شناسایی فاکتورهای ادراک در حوزه های فردی، اجتماعی و فضایی تا مراحل پایانی طراحی و در ادامه رسیدن به خروجی لازم ادامه می دهد یافته های تحقیقاتی در این زمینه بیان می دارند که پیامدهای تجربه مشارکتی در آموزش درس طراحی معماری با رویکرد یادگیری مشارکتی و باهدف سنجش کارآمدی روش آموزش مشارکتی در درس طراحی معماری، می توانند باعث افزایش تعامل و سهیم شدن دانشجویان در روند طراحی گردیده و موجبات ارتقا ظرفیت یادگیری، افزایش انگیزه، مهارت های ارتباطی، اجتماعی و حل مسئله را سبب گردند (Julier, 2015). یافته های حال از مطالعات انجام شده در زمینه یادگیری مشارکتی نشان می دهد می توان فضای آموزشی مشارکتی، طراحی مشارکتی، نقش فرد در گروه، ادراک فردی، ادراک اجتماعی، ادراک فضایی و پرورش خلاقیت را به عنوان عوامل کلیدی تأثیرگذار بر موضوع یادگیری مشارکتی در نظر گرفت.

مواد و روش تحقیق

این پژوهش که یک مطالعه کیفی بوده که در آن از تکنیک تحلیل محتوای کیفی به شیوه استقرایی و نرم افزار اطلس تی آی بهره گرفته شد. این تحقیق باهدف بررسی روش های پژوهشی و شناسایی عوامل تأثیرگذار در آموزش کنشگری طراحی معماری، به تحلیل دقیق منابع موجود در این حوزه پرداخته است. این فرایند شامل مرور سیستماتیک مقالات، کتاب ها، رساله ها و سایر مطالعات مرتبط بوده که از روش ها و دیدگاه های متنوع برای بررسی موضوع استفاده کرده اند. شیوه کار به این صورت بوده که ابتدا منابع مرتبط جمع آوری شده و سپس هر منبع به دقت مطالعه و ارزیابی شده است. در این ارزیابی، نقاط قوت، روش شناسی به کاررفته، و یافته های اصلی تحلیل شده اند تا درک کاملی از پیشینه تحقیق و روش های مرسوم حاصل شود. در این تحقیق، رویکردهای مختلف پژوهشی در زمینه آموزش طراحی معماری و کنشگری مورد توجه قرار گرفته اند. انتخاب منابع به گونه ای انجام شده که تنوع در روش ها و حوزه های مطالعاتی به خوبی منعکس شود. این شامل روش های کیفی و کمی، تحلیل محتوای مطالعات، و بررسی تطبیقی منابع بوده است. یکی از مراحل کلیدی این فرایند، طبقه بندی و دسته بندی روش های پژوهش به کاررفته در منابع بوده که امکان شناسایی روندهای رایج و خلأهای موجود در این زمینه را فراهم کرده است. این بررسی ها باهدف پاسخ به سؤالات تحقیق انجام شده اند، از جمله: عوامل تأثیرگذار در آموزش کنشگری طراحی معماری کدام اند؟ آیا روش های به کاررفته توانسته اند به سؤالات پژوهشی پاسخ مناسب دهند؟ چه الگوها و روش شناسی هایی می توانند برای توسعه تحقیقات آینده در این حوزه به کار گرفته شوند؟ این تحلیل در نهایت می تواند راهنمایی برای انتخاب روش های پژوهشی مناسب و طراحی مطالعات مؤثر در این حوزه فراهم کند.

بحث و ارائه یافته های تحقیق

یکی از مهم ترین مواردی که در آنالیز آماری مراجع منتخب مورد بررسی قرار گرفت موضوع تناوب روش های مورد بررسی در مراجع بود. همان طور که مشاهده می شود روش های توصیفی و تحلیل محتوا و پیمایشی و تحلیل محتوای به عنوان پرکاربردترین روش های مورد استفاده در موضوعات مشابه در منابع منتخب بررسی شده بوده اند.

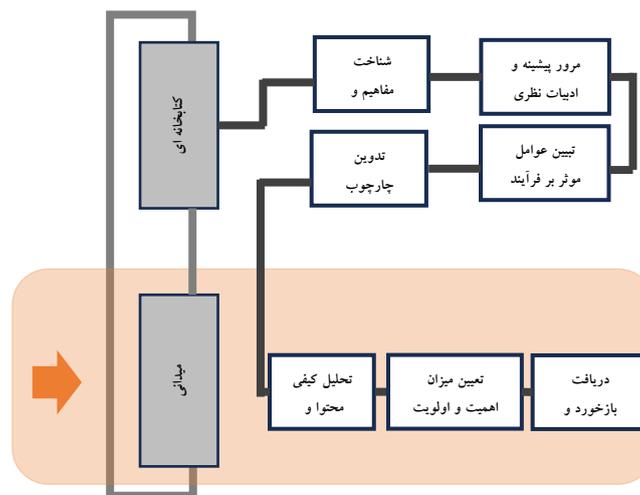

نمودار ۱. بررسی فراوانی روش های تحقیق مورد استفاده در منابع مورد بررسی (ترسیم: نگارندگان)

عوامل موثر در آموزش کنشگری طراحی معماری

یکی از اهداف اصلی انجام مطالعه ادبیات مروری در این بخش یافتن عوامل مؤثر در آموزش کنشگری طراحی معماری از دیدگاه سایر پژوهشگران این حوزه است. هر یک از محققین این حوزه بر روی یک یا چند عامل در تحقیق خود تمرکز نموده‌اند و استفاده از نگرش جمعی آنها می‌تواند به‌عنوان یک منبع مناسب از تحقیقات در نظر گرفته شود. مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی یکی از روش‌های اساسی و پایه‌ای در پژوهش‌های علمی است که برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مرتبط با موضوع تحقیق به کار می‌رود. بر اساس یافته‌ها، ۴۰ فاکتور شناسایی شده‌اند که می‌تواند به‌عنوان یک منبع مناسب جهت توسعه متدهای مورد مطالعه محققان در تحقیقات آتی مورد استفاده قرار گیرد.

بررسی عوامل شناسایی شده با استفاده از آنالیز تحلیل محتوای کیفی (استقرایی)

شکل ۲. مراحل انجام مطالعه میدانی استخراج عوامل موثر بر کنشگری طراحی معماری (ترسیم: نگارندگان)

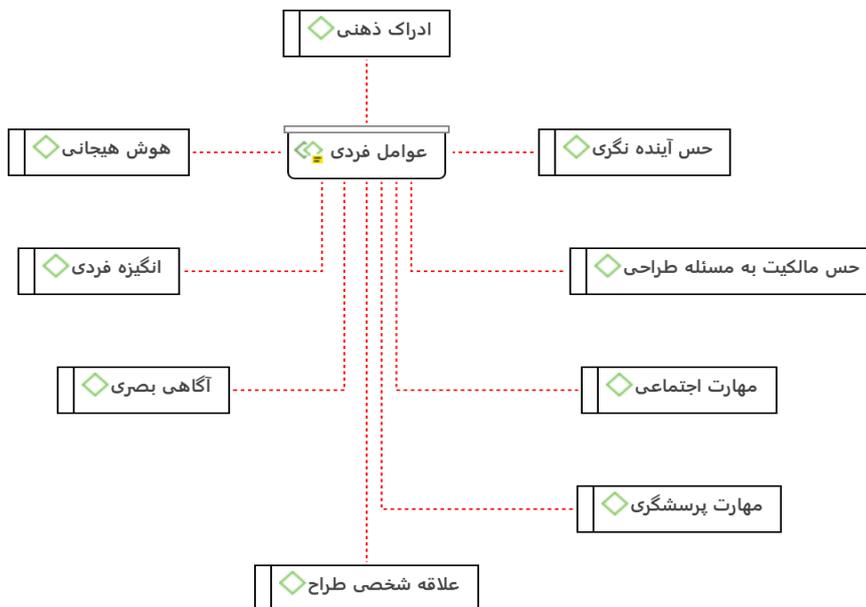
تحلیل محتوای کیفی یکی از روش‌های پژوهشی در علوم اجتماعی و آموزشی است که برای شناسایی، طبقه‌بندی و تفسیر الگوهای معنایی در داده‌های متنی به کار می‌رود. اینکار به صورت استقرایی که یکی از دو روش مرسوم در تحلیل محتوای کیفی است انجام شد زیرا محقق الگوی مشابهی را که قبلاً در این زمینه انجام شده باشد جهت مقایسه (روش قیاسی) یافت نکرد. در این روش، با 25 نفر از خبرگان در زمینه طراحی معماری و آموزش کنشگری مصاحبه در مورد داده‌ها صورت گرفت. این مصاحبه‌ها به صورت نیمه‌ساختاریافته طراحی شده بودند تا امکان بررسی عمیق‌تر موضوع فراهم شود. از بین خبرگان و متخصصان در زمینه طراحی معماری، افراد بر اساس تجربه و نقش آن‌ها در آموزش کنشگری انتخاب شدند. هدف از مصاحبه، ارزیابی و دسته‌بندی فاکتورهای شناسایی شده در این حوزه بود که به شیوه کدگذاری اولیه (Open Coding) برای شناسایی روابط بین فاکتورها و سپس کدگذاری محوری (Axial Coding) برای استخراج مضامین کلیدی انجام شد و در نهایت نتایج به دست آمده با نظر چندین کارشناس دیگر در این زمینه مقایسه شد تا اعتبار داده‌های به دست آمده، سنجش شود و در ادامه عوامل شناسایی شده با استفاده از تحلیل محتوای کیفی الگو بندی شده و بر آن اساس گروه‌بندی انجام شد. همانطور که از

جدول زیر پیداست عوامل از الگوهای خاصی پیروی میکنند. در حالیکه برخی ماهیت ذاتی فردی دارند گروهی دیگر بر زیرساخت های آموزشی (بنیان آموزش) تمرکز دارند. بر این اساس، میتوان ۴ الگوی اصلی را شناسایی کرد که عبارتند از: فردی، بنیان آموزشی یا همان زیر ساخت، ماهیت سیستمی آموزشی و ماهیت اجتماعی.

جدول. مضامین کلیدی استخراج شده به روش تحلیل محتوا (Qualitative Content Analysis - QCA)

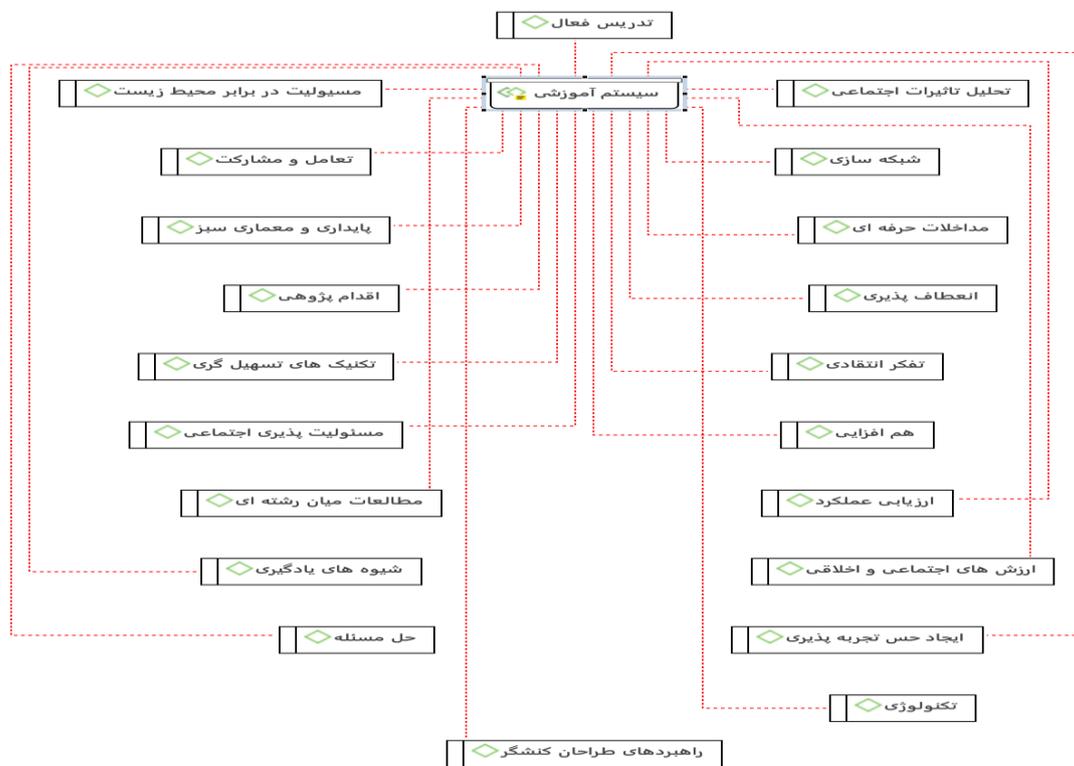
مضمون	کدها مرتبط
فاکتورهای فردی	علاقه شخصی طراح، مهارت پرسشگری، آگاهی بصری، مهارت اجتماعی، انگیزه فردی، حس مالکیت بر مسئله طراحی، حس آینده نگر، هوش هیجانی، ادراک ذهنی.
فاکتورهای سیستم آموزشی	تدریس فعال، راهبردهای طراحان کنشگر، تکنولوژی، حل مسئله، ایجاد حس تجربه پذیری، شیوه های یادگیری، ارزش های اجتماعی و اخلاقی، مطالعات میان رشته ای، ارزیابی عملکرد، طراحی مسئولیت پذیر اجتماعی، هم افزایی، تکنیک های تسهیل گری، پرورش تفکر انتقادی، اقدام پژوهی، انعطاف پذیری، پایداری و معماری سبز، مداخلات حرفه ای، تعامل و مشارکتی، شبکه سازی، مسئولیت در برابر محیط، تحلیل طراحی اجتماعی
فاکتورهای زیرساخت آموزشی	ایجاد فضای خلاقیت، محدودیت های پژوهشی، فضای استودیو، کمبود زیرساخت های آموزشی
فاکتورهای پدیده های اجتماعی	درک تأثیرات اجتماعی، درک تأثیرات پدیده های فرهنگی، درک الگوی سیاسی حاکم، تأثیرات تاریخی، تأثیرات اقتصادی

محور اصلی استخراج شده از مقاله ها به همراه مضامین اصلی در قالب نمودارهای زیر (نمودار شماره ۲ تا ۵) که از خروجی های نرم افزار اطلس تی آی است، آورده شده است. عوامل فردی به ویژگی ها و خصوصیات درونی شخص طراح اشاره دارد که تأثیر قابل توجهی بر فرآیند طراحی و نتایج و نوآوری در طراحی دارند. این عوامل به طراح کمک می کنند تا با درک بهتر با خلاقیت و کارآمدی بیشتری به حل مسائل طراحی بپردازد. در واقع، درک و توجه به این عوامل می تواند به بهبود کیفیت و نوآوری در پروژه های معماری منجر شود.

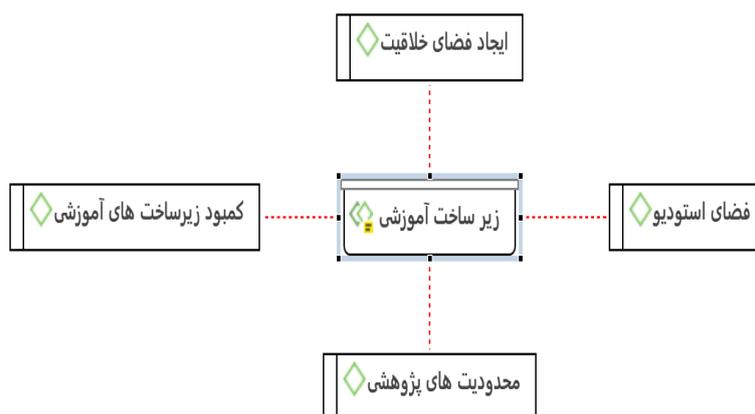
نمودار ۲. عوامل فردی در آموزش کنشگری طراحی معماری (ترسیم: نگارندگان)

سیستم آموزشی مجموعه‌ای است با ارائه خدمات آموزش و یادگیری برای دانش‌آموزان و دانشجویان که شامل برنامه‌درسی، شیوه‌های تدریس، ارزیابی و سنجش، و همچنین منابع آموزشی است. اهداف اصلی سیستم آموزشی، ارتقاء دانش، مهارت‌ها و ارزش‌های اجتماعی افراد به منظور آماده‌سازی آن‌ها برای مشارکت در جامعه است.

نمودار ۳- عوامل سیستم آموزشی در آموزش کنشگری طراحی معماری (ترسیم: نگارندگان)

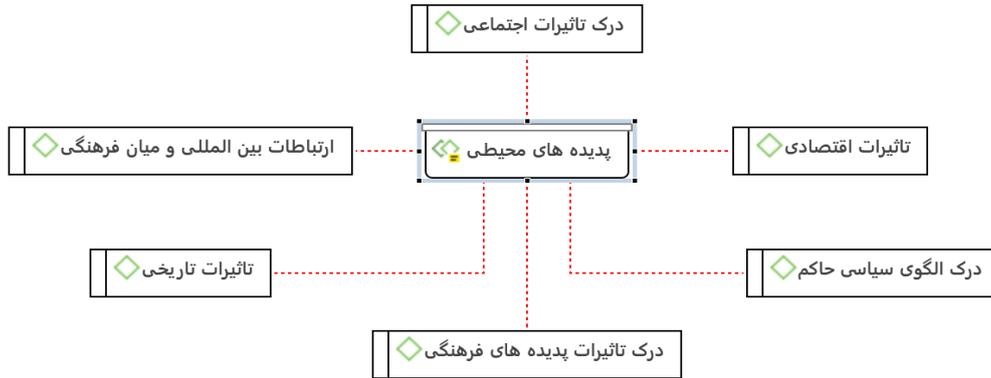
زیرساخت آموزشی به مجموعه‌ای از تسهیلات، منابع و امکانات فیزیکی اشاره دارند که برای پشتیبانی از فرآیند یادگیری و تدریس ضروری هستند. این عوامل شامل ساختمان‌ها و فضاهای آموزشی، تجهیزات و فناوری‌های آموزشی، کتابخانه‌ها، و منابع دیجیتال می‌باشند. وجود زیرساخت‌های مناسب می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش، تسهیل یادگیری و افزایش دسترسی به منابع آموزشی کمک کند.

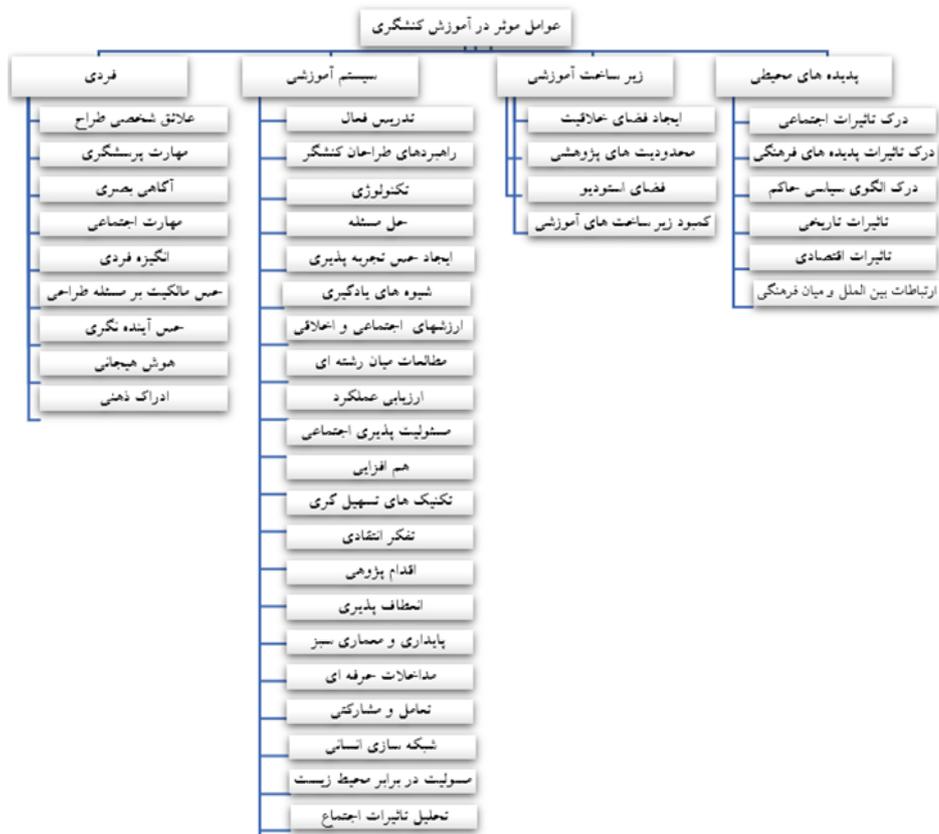
نمودار ۴. عوامل زیر ساخت آموزشی در آموزش کنشگری طراحی معماری (ترسیم: نگارندگان)

پدیده‌های اجتماعی به رفتارها، رویدادها و تغییرات جمعی اشاره دارند که در بستر جامعه و بین افراد رخ می‌دهند و تحت تأثیر عوامل فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، تاریخی و محیطی شکل می‌گیرند. این پدیده‌ها می‌توانند شامل نهادهای اجتماعی، الگوهای ارتباطی،

نابرابری‌های اجتماعی، و حرکت‌های اجتماعی باشند. مطالعه این پدیده‌ها به درک بهتر تعاملات انسانی و چالش‌های اجتماعی کمک می‌کند و می‌تواند منجر به تغییرات مثبت در جامعه شود.

نمودار ۵. عوامل پدیده‌های محیطی در آموزش کنشگری طراحی معماری (ترسیم: نگارندگان)

نمودار ۶. عوامل موثر در آموزش کنشگری طراحی معماری (ترسیم: نگارندگان)

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات

در این مقاله تعداد زیادی منبع از مقالات، کتب و رساله‌های منتشره داخلی و خارجی مورد ارزیابی قرار گرفتند. نتایج نشان‌دهنده آنست که در زمینه روش‌های مورد استفاده در مبحث کنشگری و آموزش طراحی معماری، توصیفی، روش تحلیل محتوا، پیمایشی و تحلیل محتوا، پیمایشی، تاریخی و همبستگی کاربردی‌ترین روش‌های مورد استفاده بوده‌اند. در زمینه کنشگری در آموزش طراحی معماری نقصان‌های بسیاری وجود دارد. بر اساس یافته‌های تحقیق، کمبود زیرساخت‌های آموزشی، تحمیل اندیشه فردی، شیوه آموزش فردگرایانه، چالش‌های تغییر شیوه‌های آموزشی سنتی به مدرن، نادیده‌نگاشتن دیدگاه‌ها و روش‌های عملی ضعف در تولید دانش طراحی در سیستم آموزش کارگاهی به دنبال اعمال

نظرات شخصی و سلیقه‌ای را می‌توان از جمله مهم‌ترین چالش‌ها و نقصان‌های موجود در زمینه کنشگری معماری دانست. پس از مرور نظام‌مند، تعداد ۱۴۰ مقاله از ژورنال‌های معتبر و با استفاده از تکنیک تحلیل محتوا و نرم‌افزار اطلس تی آی، و تجزیه و تحلیل یافته‌های حاصل از مطالعه منابع تحقیق از دیدگاه پژوهشگران این حوزه تعداد ۴۰ عامل به عنوان عوامل برتر در زمینه کنشگری طراحی معماری در قالب ۴ گروه فاکتور اصلی شامل عوامل فردی، سیستم آموزشی، زیر ساخت آموزشی و پدیده‌های محیطی شناسایی شدند. شناسایی این عوامل می‌تواند به عنوان ابزاری مفید در ارائه طرح‌های توسعه آموزش طراحی معماری با دیدگاه کنشگرانه مورد استفاده قرار بگیرد. نتایج این پژوهش می‌تواند به دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در بروز آوری و توسعه سیلابس‌های درسی و متدهای تدریس اساتید کمک شایانی نماید.

منابع

- اعتضادی، لادن. (۱۳۷۵). روش موردی در آموزش معماری. صفحه ۶(۲)، ۵۰-۵۴. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.1683870.1375.6.4.5.4>
- اعتضادی، لادن. (۱۳۷۰). صناعات طراحی، صنایع معماری الگویی برای طراحی معماری نظریه الگوی دو مرحله‌ای. صفحه ۱(۱)، ۱۸-۲۹. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.1683870.1370.1.2.9.9>
- بrazجانی، ویدا. (۱۳۸۸). نسبت میان پرسش و آموزش معماری. هنرسو، ۱(۱)، ۵۲-۵۹. <https://sanad.iau.ir/Journal/artdir/Article/1056182/FullText>
- ترابی، حسن، لیبب زاده، راضیه، و ذبیحی، حسین. (۱۴۰۲). تبیین مدل آموزش معماری مبتنی بر جایگاه انسان. کنفرانس ملی شهرسازی و معماری دانش بنیان <https://sid.ir/paper/1083301/fa>
- تقی زاده، محمد و امین‌زاده، بهناز. (۱۳۸۱). تأثیر تنگناهای پژوهشی بر آموزش معماری و شهرسازی. فصلنامه آموزش مهندسی ایران. ۴(۱۴)، ۴۷-۷۵. <https://doi.org/10.22047/ijee.2002.2071>
- حقیقی، فهیمه‌السادات؛ پرسته قمبوانی، فاطمه؛ حسن‌پور رودبارکی، مریم و معارف‌وند، لیلا. (۱۴۰۲). بررسی تأثیر تکنیک‌های تسهیل‌گری بر مشارکت دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری. فصلنامه تعالی تعلیم و تربیت و آموزش، ۲(۱)، ۴۶-۷۲. https://journals.iau.ir/article_699090.html
- خاک‌زند، مهدی؛ مظفر، فرهنگ؛ فیضی، محسن و عظیمی، مریم. (۱۳۸۷). قیاس بصری و جایگاه آن در آموزش خلاق طراحی معماری. فناوری آموزش، ۴(۱)، ۶۳-۷۲. <https://doi.org/10.22061/tej.2009.1343>
- دشت‌گرد، سارا؛ بذرافکن، کاوه؛ جهانبخش، حیدر. (۱۴۰۰). برساخت مدل آموزش معماری براساس نقش میان‌رشتگی در آموزش. فصلنامه کارافن، ۱۸(ویژه نامه ۱)، ۹۵-۱۱۲.
- قائم‌پناه، مهدی؛ معماریان، غلامحسین؛ محمدمرادی، اصغر. (۱۴۰۲). تبیین بی‌عدالتی‌های اجتماعی در آموزش معماری ایران مبتنی بر نظریه تعلیم و تربیت انتقادی. معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۱۶(۴۵)، ۱۴۷-۱۶۰. <https://doi.org/10.22034/aaud.2023.320221.259>
- گرچی مهلبانی، یوسف. (۱۳۸۸). آموزش معماری امروز و چالش‌های آینده، فناوری و آموزش، ۴(۲)، ۲۲۳-۲۳۴. <https://civilica.com/doc/1217317/>
- مظفر، فرهنگ و خاک‌زند، مهدی. (۱۳۸۸). بکارگیری تکنولوژی در فرآیند طراحی معماری. نشریه بین‌المللی مهندسی صنایع و مدیریت تولید، ۱۹(۶)، ۵۳-۷۲. <http://ijiepm.iust.ac.ir/article-1-263-fa.html>
- مهدوی نژاد، محمدجواد (۱۳۸۳). آموزش نقد معماری. هنرهای زیبا، ۲۳(۲۳)، ۶۹-۷۶. https://jhzt.ut.ac.ir/article_10716.html
- نجاتی، نریمان؛ کلانتری، سعیده و بمانیان، محمدرضا. (۱۴۰۰). آموزش طراحی معماری مبتنی بر هوش مصنوعی. پژوهش‌های معماری نوین، ۱(۱)، ۷-۲۵. <https://doi.org/10.52547/arch.1.1.7>
- هاشم‌پور، پریسا؛ احمدی، معصومه؛ ندیمی، حمید. (۱۳۹۷). کاربرد هوش عاطفی در فرایند آموزش طراحی معماری؛ جستاری در الزامات رشته معماری از حیث مهارت‌های عاطفی. فصلنامه فناوری آموزش، ۱۳(۴)، ۶۷۲-۶۸۶. <https://doi.org/10.22061/jte.2018.3574.1902672-686>
- Al Ajlouni, R., Andraos, A., & Tower, W. A. Revealing Architectural Design: Methods, Frameworks & Tools Philip D. Plowright. *discourse*, 22, 3.
- Bieling, T. (2021). 6 DESIGN AND THE POLITICS OF THE EVERYDAY. *Design & Democracy: Activist Thoughts and Examples for Political Empowerment*, 73. doi:<https://doi.org/10.1515/9783035622836-009>
- Cammaerts, B. (2015). Social media and activism. *Journalism*, 1027-1034.

- Campana, A. (2011). Agents of possibility: Examining the intersections of art, education, and activism in communities. *Studies in Art Education*, 52(4), 278-291. doi:<https://doi.org/10.1080/00393541.2011.11518841>
- ÇETİN, Ö. D., & ARYANA, B. (2015). An analysis of the influence of design activism and socially responsible design approaches on design education. *The value of design research*, 1-11.
- CHEN, Y. D. ACTIVISM IN DESIGN.
- Corazzo, J. (2019). Materialising the Studio. A systematic review of the role of the material space of the studio in Art, Design and Architecture Education. *The Design Journal*, 22(sup1), 1249-1265.
- Costa, A. L., Vaz, H., & Menezes, I. (2021). The Activist Craft: Learning Processes and Outcomes of Professional Activism. *Adult Education Quarterly*, 71(3), 211-231. doi:10.1177/0741713620988255
- Crysler, C. G. (2015). The paradoxes of design activism: Expertise, scale and exchange. *Field—A Journal of Socially Engaged Art Criticism*, 77-124.
- Dunne, A., & Raby, F. (2013). The United Micro Kingdoms: A Design Fiction. *The United Micro Kingdoms: A Design Fiction*.
- Eilert, M., & Nappier Cherup, A. (2020). The activist company: Examining a company's pursuit of societal change through corporate activism using an institutional theoretical lens. *Journal of public policy & marketing*, 39(4), 461-476.
- Fiorito, J., Padavic, I., & DeOrtentiis, P. S. (2015). Reconsidering union activism and its meaning. *British Journal of Industrial Relations*, 53(3), 556-579. doi:<https://doi.org/10.1111/bjir.12054>
- Fuad-Luke, A. (2009). *Design Activism: Beautiful Strangeness for a Sustainable World* (London; Sterling, VA: Earthscan).
- Fuad-Luke, A. (2013). *Design activism: beautiful strangeness for a sustainable world*: Routledge.
- Gorji Mahlabani, Y. Sustainable architecture and its critique in the environmental domain . . *Journal of Iranian Architecture & Urbanism (JIAU)*, 1((1)). doi:<https://doi.org/10.30475/isau.2010.61928>
- Harryman 2nd, D., Mack, L. A., Wang, K. Y., Jackins, S., Richardson, M. L., & Matsen 3rd, F. (1991). Repairs of the rotator cuff. Correlation of functional results with integrity of the cuff. *JBJS*, 73(7), 982-989. doi:10.2106/00004623-199107000-00015
- Hodson, D. (2014). Becoming part of the solution: Learning about activism, learning through activism, learning from activism. *Activist science and technology education*, 67-98.
- Julier, G. (2011). Political economies of design activism and the public sector. *Nordes*(4).
- Julier, G. (2015). From Design Culture to Design Activism. *Design and Culture*, 5(2), 215-236. doi:10.2752/175470813x13638640370814
- Karsh, U. T., & Özker, S. (2014). The contributions of workshops on formal interior architecture education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152, 47-52. doi:<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.09.152>
- Kaun, A., & Uldam, J. (2018). Digital activism: After the hype. *New media & society*, 20(6), 2099-2106.
- Kimbell, L. (2011). Rethinking design thinking: Part I. *Design and Culture*, 3(3), 285-306. doi:<https://doi.org/10.2752/175470811X13071166525216>
- La Fortuna, L. (2015). Italian design and democracy. *JOMEK Journal*(8). doi:<http://dx.doi.org/10.18573/j.2015.10031>
- Markussen, T. (2020). Politics of design activism: From impure politics to parapolitics *Design and Political Dissent* (pp. 171-183): Routledge.
- Shelley, C. (2017). Springer.
- Shelley, C., & Shelley, C. (2017). Activism. *Design and Society: Social Issues in Technological Design*, 125-137.
- Song, D., & Lou, Y. (2016). Design Activism.
- Subasinghe, C. (2024). Tales on Soles: driving design via Design Activism. *Teaching in Higher Education*, 29(1), 53-74.
- Svirsky, M. (2010). Defining activism. *Deleuze Studies*, 4(supplement), 163-182.
- Thorpe, A. (2012). *Architecture & design versus consumerism: How design activism confronts growth*: Routledge.